

EU Platform on Diet, Physical Activity and Health

2005 3 15

TINKAMA MITYBA, FIZINIS AKTYVUMAS IR SVEIKATA – EUROPOS VEIKLOS PROGRAMA

1. Problema

Europos Sąjungos piliečiai per mažai juda ir per daug suvartoja – energijos, kalorijų, riebalų, cukraus, druskos. Pagrindinė to pasekmė – nuolatinis, žymus visoje ES viršsvorio ir nutukimo didėjimas. Tai ypač pastebima tarp vaikų ir paauglių. Dėl šios tendencijos daugėja sveikatos problemų ir trumpėja gyvenimo trukmė. Žmogaus mokama kaina yra netoleruotina. Biudžeto ir ekonominės išlaidos taip pat didžiulės.

Šios socialinės ligos priežasčių yra daug. O paprastų sprendimų nėra. Įkurtas mitybos ir fizinio aktyvumo ekspertų tinklas konsultuoja Komisiją, ruošiančią plataus masto programą, skirtą remti valstybių ir vietos valdžios pastangas kovoti su šia problema. Taip pat pagal veiklos visuomenės sveikatos srityje programą yra finansuojama nemažai su mityba, nutukimo problemomis ir fiziniu aktyvumu susijusių projektų. Valstybių narių ir PSO (Pasaulio sveikatos organizacijos) rekomendacijos dėl maistingųjų medžiagų svarbos ir bendrų proporcijų subalansuotoje mityboje sutampa. EFSA (Europos maisto saugos tarnyba) yra įgaliota papildomai padėti teikti informaciją šiais mitybos klausimais. Tačiau jau dabar yra vadovaujama labai panašiais principais mitybos srityje.

2. Veiklos programa

Ši problema tapo tokia rimta ir akivaizdi, kad paskatino atitinkamus veikėjus imtis vadovauti veiklai, kuri gali padėti sustabdyti ar pasukti priešinga linkme dabartinę problemos raidą. Šie veikėjai susivienijo, kad paremtų programą.

Programai vadovauja Europos Komisija, kurios užduotis, pirmiausia, yra užtikrinti bendradarbiavimą ir aktyvų dalyvavimą programoje ir garantuoti, kad programos veikla neprieštarautų mitybos ir fizinio aktyvumo ekspertų tinklo darbui bei Tarybos ir Europos Parlamento diskusijų rezultatams.

Šios programos tikslas yra visiems suinteresuotiems dalyviams Europoje sukurti bendrą forumą, kuriame:

- (a) jie galės išdėstyti ir aptarti savo planus dėl konkrečiau įnašo skatinant sveiką mitybą, fizinį aktyvumą bei kovojant su nutukimu;
- (b) galės būti pristatomi ir apžvelgiami dalyvių veiklos rezultatai bei patirtis, ir taip su laiku sukaupiama tikslesnė informacija apie veiksmingas priemones ir aiškiau apibrėžiama geriausia praktika.

Programos rengėjai dar nesuvienijo visų galimų dalyvių, tačiau yra atviri bendradarbiauti su visais, kas gali įsipareigoti prie jos prisidėti. Programos darbo planai bus tobulinami, kai atsiras naujos informacijos, ir bus nubrėžtos naujos politinės gairės. Darbo, kuriam skatina dalyvavimas programoje, rezultatai suteiks naujų duomenų jau vykdomai išsamiai analizei.

Programos rengėjai pripažįsta, kad daug panašių iniciatyvų jau imtasi atskirose mokyklose, bendrovėse, NVO (nevyriausybinėse organizacijose) bei bendruomenėse, o kai kuriuose regionuose ar valstybėse narėse šiuos metus yra kuriami ar jau veikia panašūs tinklai. Programos rengėjai taip pat žino apie ekspertų tinklo vykdomą darbą bei apie ruošiamą priežiūros ir teisėkūros planą, skirtą įvairiems maisto produktų ženklavimo ir prekybinės informacijos aspektams. Programos paskirtis nėra pakeisti kurią nors iš šių veiklų. Programos dalyviai sieks darnos su kitomis iniciatyvomis ir stengsis, kad sėkmingais šios srities rezultatais būtų intensyviau dalinamasi su galimais veiklos partneriais ir pasekėjais visoje Europos Sąjungoje. Todėl tikimasi, kad dabartinė programa taps pavyzdžiu kitiems ir prisidės prie Europos Sąjungoje vykstančių politinių debatų.

3. Tinkamą mitybą ir fizinį aktyvumą skatinančios veiklos sritys

Dabartinių programos dalyvių pasirinktos veiklos sritys atspindi įvairių jų patirtį. Tai:

- Vartotojų informavimas, įskaitant maisto produktų ženklavimą
- Švietimas
- Fizinio aktyvumo skatinimas
- Rinkodara ir reklama
- Maisto produktų sudėtis, galimybė pasirinkti sveiką maistą, porcijų dydžiai

Šios sritys iš dalies sutampa ir yra susijusios tarpusavyje, o pateiktas sąrašas gali būti papildomas.

4. Įsipareigojimai veikti

Programos nariai sutarė dalintis tarpusavyje veiklos planais nustatant tikslus ir priemones jiems pasiekti. Siekdami aiškumo skiriant išteklius šių planų įgyvendinimui, programos dalyviai sutarė dėl tokios eigos:

- Jei ne visi, tai dauguma programos dalyvių jau veikia, siekdami išspręsti nutukimo problemą. Dalyviai pradės nuo pranešimų apie 2004 m. vykdytą ir 2005 m. numatytą veiklą.
- Kiekvienas dalyvis (ar dalyvaujanti organizacija), tardamasis su savo įprastais partneriais, kuriems rūpi debatai nutukimo klausimais, nusistatys planuojamą veiklą. Galbūt ne visi dalyviai pasirinks veikti visose nustatytose srityse. Jie patys nuspręs kurios veiklos sritys atitinka atskirus jų įsipareigojimų aspektus.

- Su programa susijusiems ES lygio įsipareigojimams įvykdyti gali reikėti susitarimų su vietos suinteresuotais partneriais bei įvairių kitų priemonių valstybiniu ir vietos lygiu.
- 2006 m. bus siekiama, kad kiekvienas dalyvis esamiems ir naujiems kovos su nutukimu aspektams įsipareigotų skirti daugiau išteklių bei pastangų nei anksčiau. Veiklos planai aiškiai parodys, kam priklauso šis įsipareigojimas. Jei dalyvis įsipareigoja grupės ar federacijos vardu, įsipareigojimų ribos turi būti kuo tiksliau apibrėžtos.
- Siekiama, kad prie 2006 m. įsipareigojimų prisidėtų didelė narių dalis, ir kad būtų nustatyti veiklos bei rezultatų gairės ar galimi rodikliai.

5. Veiklos priežiūra

- Dalyviai savo veiklą prižiūrės atvirai, atsakingai ir bendradarbiaudami, kad padarytą pažangą ir rezultatus apžvelgtų kuo daugiau suinteresuotųjų šalių, ir taip duomenys taptų patikimi. Tam reikės naujų priežiūros metodų. Šis klausimas laikomas svarbia programos dalimi ir bus čia pristatytas bei paaiškintas.
- Visi dalyviai siekia ne tik surasti bendradarbiavimu pagrįstą savo veiklos kontrolės būdą, bet ir sukurti daugiau siekiančią geriausią priežiūros praktiką, kurioje būtų ir įvertinimo aspektas. Komisija ir dalyviai yra įsipareigoję sukurti tokį metodą per 2005 m.
- Pagal programą pristatyti duomenys bus reguliariai peržiūrimi ir kiekvienam dalyviui suteikiamos konkrečios žinios, kaip ateityje tęsti savo veiklos planą.

6. Įsipareigojimų trukmė

- Visi programos dalyviai sutinka, kad programos įgyvendinimo procesas yra sudėtingas ir diegiantis naujoves. 2006 m. programos dalyviai apžvelgs padarytą pažangą ir priims sprendimus dėl programos tolesnio vykdymo, pertvarkymo ar nutraukimo, priklausomai nuo pasiektų rezultatų įgyvendinant programą ir kitaip siekiant išspręsti problemą. Manoma, kad dabartiniai dalyviai tuomet įvertins savo dalyvavimą programoje, o būsimi pateiks paraiškas prisijungti prie jos bet kuriuo metu.

7. Kitos iniciatyvos

Programa padės pagilinti bendrą supratimą apie nutukimo problemą, integruoti siekį kovoti su šia problema į daugelį ES politikos krypčių ir toliau plėsti veiklos sritis.

Šiuo tikslu:

- Programa taip pat taps forumu klausimams, kurie dar nėra oficialiai įtraukti į veiklos sritis. Todėl 2005–2006 m. bus pradėtas tyrimas, kaip geriausiai kitos politikos kryptys, pvz., žemės ūkio, aplinkosaugos, švietimo ir mokslinių tyrimų, galėtų prisidėti prie nutukimo problemos sprendimo. Už sveikatos klausimus atsakingas Komisijos narys bendradarbiaus su kolegomis ir jų tarnybomis, siekdamas sukurti pagrindą šioms diskusijoms.
- Programa padės jos nariams pagilinti turimas žinias ir geriau suprasti pagrindinius problemos aspektus, organizuojant seminarus temomis „gyvenimo būdas ir fizinis aktyvumas“ ir „vartotojo elgesys: švietimas, informavimas, prekybinė informacija“. 2005 m. pabaigoje pagal programą bus apžvelgiamos galimybės surengti daugiau seminarų, jei leis lėšos. Siūlomi seminarai maisto produktų ženklavimo ir rinkodaros bei reklamos temomis.

8. Kreipimasis paramos

Programos rengėjai kreipiasi į Ministrų Tarybą pirmininkaujantį Liuksemburgą, prašydama paremti šią iniciatyvą. Mes kviečiame Tarybą įgalinti valstybių narių

sveikatos apsaugos ir švietimo institucijas ir paraginti vietos, regionų ir šalių lygio specialistus sveikatos klausimais skirti išteklius siūlomos geriausios praktikos pritaikymui ir aktyviai bendradarbiauti su programos nariais 2005 m. siekiant pagreitinti programos įgyvendinimą. Raginame visus atitinkamus EP komitetus paremti mūsų pastangas. Programa atvira visiems, kurie gali pasiūlyti konkretų veiklos planą. Mes ypač stengsimės užmegzti ryšius su sveikatos, švietimo ir žiniasklaidos specialistais, siekdami jų aktyvaus dalyvavimo mūsų veikloje.

9. Programos įsteigimo dalyviai

Šiuo metu programoje dalyvauja:

Koordinatorius: Markos Kyprianou Europos Komisijos vardu

Mars Di Bartolomeo, Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės Sveikatos ir socialinės apsaugos ministras

Europos Parlamento Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komiteto pirmininkas
Europos maisto saugos tarnyba (EFSA)

Europos Sąjungos maisto ir gėrimų pramonės konfederacija (CIAA)

EuroCommerce

EuroCoop

Europos vartotojų organizacija (BEUC)

European Modern Restaurants Association (Europos šiuolaikinių restoranų asociacija)

European Vending Association (EVA) (Europos prekybos asociacija)

World Federation of Advertisers (WFA) (Pasaulio reklamuotojų federacija)

International Obesity Task Force (IOTF) (Tarptautinė kovos su nutukimu grupė)

European Heart Network (EHN) (Europos širdies ligų specialistų tinklas)

Standing Committee of European Doctors (Europos gydytojų nuolatinis komitetas)

Pasaulio sveikatos organizacija (PSO), atstovaujama vyriausiosios valdybos ir regioninio biuro Europoje, prisideda prie programos atitinkamose techninėse srityse.

10. Papildomi dalyviai

Pastarosiomis savaitėmis šią iniciatyvą padėjo ruošti toliau išvardytos organizacijos. Jos remia programos darbą ir toliau siekia apibrėžti sritį, kurioje galės konkrečiai prisidėti prie programos.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

European Public Health Alliance (EPHA) (Europos visuomenės sveikatos sąjunga)

Žemės ūkio organizacijos ir kooperatyvai (COPA-COGECA) (Europos bendrijos žemės ūkio organizacijų komitetas – ES bendradarbiavimo žemės ūkyje generalinis komitetas)

European Society of Paediatric Gastroenterology and Nutrition (ESPGAN) (Europos pediatriškos gastroenterologijos ir mitybos bendrija)

European Federation of the Association of Dieticians (EFAD) (Europos dietologų asociacijų federacija)

Association of Commercial Television (ACT) (Europos komercinių televizijų asociacija)

European Group of Television Advertising (EGTA) (Europos reklamos televizijoje grupė)

European Food Information Council (EUFIC) (Europos maisto informacijos taryba)

European Association for the Study of Obesity (EASO) (Europos nutukimo tyrimų asociacija)

European Federation of Contract Catering Organisations (FERCO) (Europos viešojo maitinimo organizacijų federacija)

International Baby Food Action Network (IBFAN) (Tarptautinis Kūdikiams skirtų maisto produktų vertinimo tinklas)